

OriginalArticle / Orijinal Araştırma

Tokat Devlet Hastanesinde Genel ve Rejyonal Anestezi Uygulanan Hastaların Anestezi Bilgi Düzeyini ve Memnuniyetini Değerlendirme Anketi

The Questionnaire of Evaluation Of Patients' Satisfaction and Knowledge of Anaesthesia Who Underwent General and Regional Anaesthesia in Tokat State Hospital

Ali İhsan Uysal¹, Özcan Güner¹, Ferda Yılmaz İnal¹, Yadigar Yılmaz²

¹Uzman Dr, Tokat Devlet Hastanesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kliniği, Tokat/Türkiye

²Uzman Dr, Numune Hastanesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Kliniği, Sivas/Türkiye

Corresponding Author:
Uzm. Dr. Ali İhsan Uysal
Tokat Devlet Hastanesi
Anesteziyoloji ve
Reanimasyon Kliniği, Tokat

Tel:05067020960

Email:
alihsanuysal@gmail.com

Başvuru Tarihi/Received :
15-01-2013

Düzeltilme Tarihi/Revised:
28-03-2013

Kabul Tarihi/Accepted:
31-03-2013

ÖZET

Giriş: Anesteziyoloji araştırmalarında anket çalışmalarını kullanmak eskiden bu yana kullanılan bir yöntemdir. Biz bu çalışmamızda hastanemizde genel ve rejyonal anestezi uygulanmış hastalarda anestezinin kalitesini ve hasta memnuniyetini değerlendirmeyi amaçladık.

Gereç ve Yöntem: 15.08.2012-15.11.2012 tarihleri arasında rejyonal veya genel anestezi ile opere edilmiş hastalardan çalışmaya katılmaya gönüllü olanlara anket uygulandı. Anket formu operasyondan 1 gün sonra yattığı serviste yatak başında preoperatif muayenesini yapmamış ve operasyonuna katılmamış olan anestezi doktoru tarafından soruların hastaya sorulması ve hastanın verdiği yanıtların anket kâğıdına işaretlenmesi şeklinde dolduruldu.

Bulgular: Ankete katılanların eğitim durumu sorgulanmasında en fazla yüzdeyi % 51.3 ile ilköğretim mezunları oluştururken, yaş olarak en fazla yüzdeyi %38.2 ile 50 yaş üstü oluşturdu. Anestezi hakkında bilgi, anestezi doktorunu hatırlama, hitap şekli ile eğitim durumu karşılaştırmasında anlamlı farklılık olduğu saptandı. Rejyonal anestezi ile ameliyat olan hastaların %22'sinin bir daha ameliyat olsa genel anestezi ile ameliyat olmayı istediği ortaya çıkarken, endişenin kadın hastalarda daha fazla olduğu saptandı.

Sonuç: Hastanemizde yapılan bu çalışmada hasta memnuniyetinin yüksek olduğu ortaya çıktı. Bu sonuçta Tokat ili hasta profilinin ve eğitim düzeyinin etkili olabileceği akılda tutulmalıdır.

Anahtar kelimeler: Anket, hasta memnuniyeti, anestezi bilgi düzeyi

ABSTRACT

Introduction: Using the questionnaire investigations has been a method in anaesthesia studies. In this study, we aimed to evaluate the quality of anaesthesia in patients who underwent regional and general anaesthesia.

Materials and methods: The questionnaire was filled out by the volunteered patients who were received regional and general anaesthesia between 15.08.2012 and 15.1.2012. The anesthesiologist who didn't make the preoperative evaluation and administer their anaesthesia in the operating room filled out the questionnaire by reading the questions or writing down the patients' answers at 24 h postoperatively.

Result: Questions related to education of patients showed that 51.3% of them had a primary education. 38.2% of the patients were over 50 years of age. There is a significant difference in the knowledge about anaesthesia, recalling the anesthesiologist, form of address with educational status. 22% of patients who underwent regional anaesthesia informed they would prefer general anaesthesia if they undergo a surgery again. The anxiety levels were found higher in women than men.

Conclusion: In our study, it appears that the patient satisfaction is high in our hospital. The patient profile in Tokat and education levels of patients can affect this result.

Keywords: Questionnaire, patient satisfaction, knowledge of anaesthesia

GİRİŞ

Anesteziyoloji araştırmalarında anket çalışmalarını kullanmak eskiden bu yana kullanılan bir yöntemdir. Buna rağmen anestezi hastada memnuniyetini ve bilgi düzeyini değerlendiren az sayıda çalışma vardır. Ameliyat ncesi dönemde çoğu hastada anksiyete bulunmaktadır. Anestezi uygulamasına ve cerrahi girişime ait endişeler, operasyonu ve postoperatif dönemde iyileşmeyi olumsuz etkilemektedir (1).

Anestezi bilimindeki gelişmeler anestezi ile ilişkili mortalite ve morbiditeyi azaltmıştır (2). Günümüzde anestezi uygulamaları ile ilgili ‘‘hasta memnuniyeti’’ kavramı; anestezi uygulama teknikleri ve anestezik ilaçlar kadar araştırma konusu olmakta ve st düzeyde hasta konforu ve memnuniyeti sağlanması, tüm anestezi uygulamalarında hedeflenmektedir (3).

Biz bu çalışmamızda hastanemizde genel ve rejyonal anestezi uygulanan hastaların anestezi hakkında bilgi düzeyini ve memnuniyetini değerlendirmeyi amaçladık.

GEREÇ VE YÖNTEM

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu 12-KAEK-002 kayıt nolu 30.07.2012 tarihli onayı alındıktan sonra çalışmaya başlandı. 15.08.2012-15.11.2012 tarihleri arasında rejyonal veya genel anestezi ile opere edilmiş hastalardan çalışmaya katılmaya gönüllü olanlara anket uygulandı.18 yaş altı, psikiyatrik hastalık öyküsü olan ve cerrahi operasyondan sonra aynı gün taburcu edilmesi planlanan hastalar çalışmaya dahil edilmedi.

Anket formu operasyondan 1 gün sonra yattığı serviste yatak başında preoperatif muayenesini yapmamış ve operasyonuna katılmamış olan anestezi doktoru tarafından soruların hastaya sorulması ve hastanın verdiği yanıtların anket kağıdına işaretlenmesi şeklinde dolduruldu (Tablo 1).

Çalışmanın istatistiksel değerlendirilmesi için SPSS 15.0 yazılımı kullanıldı. Hastaların verdikleri yanıtların birbiriyle ilişkisini belirlemek için Pearson's ki kare testi kullanıldı. $P < 0.05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edildi.

Tablo 1. Anket soruları

SORULAR (Kısaltma)
Ameliyat olmadan önce anestezi nedir biliyor muydunuz? (Anestezi bil)
Anestezi doktorunu hatırlıyor musunuz? (Dr. hatırlama)
Size ne tür anestezi uygulanacağı konusunda bilgi verildi mi? (Bilgi ver)
Anestezi almadan önce korkunuz, endişeniz var mıydı? (Korku-endişe)
Ameliyattan sonra bekleme odasına alındığınızda size ağrınız olup olmadığı soruldu mu?(Ağrı-soru)
Ameliyat sonrası sedyeden yatağınıza alındığınız anı hatırlıyor musunuz? (Sedye hatırlama)
Ameliyat sonrasında bulantınız oldu mu? (Bulantı)
Ameliyattan sonra boğaz ağrınız oldu mu?* (Boğaz ağrısı)
Ameliyat sonrası şiddetli baş ağrısı hissettiniz mi? (Baş ağrısı)
Anestezi ekibinden sizi rahatsız edecek herhangi bir davranış gördünüz m? (Rahatsız davranış)
Anestezi ekibine gvendiniz mi? (Güven)
Anestezi ekibinin size amca, ağabey, teyze, abla diye mi yoksa beyefendi, hanımefendi şeklinde hitap etmesini istersiniz? (Hitap şekli)
Ameliyat için uyutulduktan sonra ameliyat esnasında olanlara dair bir şey hatırlıyor musunuz?*(Ameliyat hatırlama)
Bir daha ameliyat olsanız ve anestezi yöntemini belirleyecek olsanız hangi anestezi yöntemini tercih edersiniz? (Yöntem tercih)
Hastanemizi anestezi donanımı yönünden yeterli buluyor musunuz? (Yeterli)
Bir daha ameliyat olursanız bu hastanede ameliyat olmak ister misiniz? (Bir daha istek)
Anestezi ekibinden memnun kaldınız mı? (Memnuniyet)

*Bu soru sadece genel anestezi grubuna soruldu.

BULGULAR

Tablo 2: Demografik özellikler

Yaş	18-25	26-33	34-41	42-49	50 ve üzeri	Toplam
% (n)	16.6 (33)	11.1 (22)	15.1 (30)	19.1 (38)	38.2 (76)	100 (199)
Cinsiyet	Erkek		Kadın		Toplam	
% (n)	50.3 (100)		49.7 (99)		100 (199)	
Eğitim düzeyi	Okur yazar değil	İlk öğretim	Orta öğretim	Yüksek okul	Fakülte	Toplam
% (n)	12.1 (24)	51.3 (102)	29.6 (59)	5.5 (11)	1.5 (3)	100 (199)

Çalışmaya çeşitli nedenlerle ameliyat olmuş 100(%50.3) erkek, 99(%49.7) kadın olmak üzere toplam 199 hasta alındı. Bu hastaların 99'u genel anestezi ile 100 hasta ise rejyonal anestezi ile opere edilmişti. Ankete katılanların %38.2'si 50 yaş ve üstü idi (Tablo2). Eğitim durumu sorgulamasında % 51.3 ile ilköğretim mezunları en yüksek grubu oluşturdu (Tablo 2).

“Ameliyat olmadan önce anestezi nedir biliyor muydunuz?” sorusuna %44.7 hasta “evet”, %55.3 hasta “hayır” yanıtını verdi. Evet yanıtı verenler eğitim durumu değerlendirildiğinde yüksek okul mezunlarının % 72.7'si, fakülte mezunlarının %66.7'si, ortaöğretim mezunlarının %55.9'u, ilköğretim mezunlarının %40.2'si ve okuryazar olmayanların %20.8'si idi (p<0.05) (Tablo 4).

“Anestezi doktorunu hatırlıyor musunuz?” sorusuna % 42.7 hasta “evet” yanıtı verirken, %56.8 hasta “hayır” cevabını verdi. Evet cevabı verenler; fakülte mezunlarının % 100'ü, yüksek okul mezunlarının % 72.7'si, ortaöğretim mezunlarının %57.6'sı, ilköğretim mezunlarının % 37.3'ü, okur yazar olmayanların ise % 8.3'ü idi (p<0,05) (Tablo 4).

“Anestezi almadan önce korkunuz, endişeniz var mıydı?” sorusuna verilen yanıtlar eğitim durumu ile karşılaştırıldığında endişem yoktu yanıtı okuryazar olmayanlarda %62, ilköğretim mezunlarında %70.6, ortaöğretim mezunlarında %66.1, yüksek okul mezunlarında %18,2 fakülte mezunlarında %66.7 şeklindeydi (p>0,05) (Tablo 4).

Tablo 3. Anket sorularına verilen yanıtlar

SORULAR	YANITLAR % (n)			
Anestezi bil.	Evet %44.7 (89)		Hayır %55.3 (110)	
Dr. hatırlama	Evet %42.7 (85)		Hayır %57.3 (114)	
Bilgi ver.	Evet %97 (193)		Hayır %3 (6)	
Korku-endişe	Yok %65.3 (130)	Hafif %16.6 (33)	Orta %7 (14)	Çok %11(22)
Ağrı-soru	Evet %78.4 (156)	Hayır %6 (12)	Hatırlamıyorum %15.6 (31)	
Sedye hatırlama	Hayır %15.6 (31)	Hafif %3 (6)	Orta %22.1 (44)	Çok %59.3 (118)
Bulantı	Hayır %62.8 (125)	Hafif %8.5 (17)	Orta %9.5 (19)	Kustum %19.1 (38)
Boğaz ağrısı *	Evet %18.2 (18)		Hayır %81.8 (81)	
Baş ağrısı	Evet %18.6 (37)		Hayır % 81.4 (162)	
Rahatsız davranış	Evet %0 (0)		Hayır %100 (199)	
Güven	Hiç %1 (2)	Hafif %0.5 (1)	Orta %8 (16)	Çok %90.4 (180)
Hitap şekli	Amca,ağabey,teyz e,abla %48.2 (96)		Beyefendi,hanımf endi %51.8 (103)	
Ameliyat hatırlama *	Hayır %99 (98)		Evet %0.5 (1)	
Yöntem tercih	Genel %58.8 (117)	Rejyona l %40.2 (80)	Lokal %1 (2)	
Yeterli	Yetersiz %2 (4)	Orta yeterli %14.6 (29)	Yeterl i %46.7 (93)	Çok yeterli %36.7 (73)
Bir daha istek	Evet %99.5(198)		Hayır%0 (0)	Kararsız%0.5(1)
Memnu niyet	Evet %99 (197)		Hayır%0 (0)	Kararsız %1 (2)

*Bu soru sadece genel anestezi grubuna soruldu.

“Anestezi ekibinin size amca, ağabey, teyze, abla diye mi yoksa beyefendi, hanımefendi şeklinde hitap etmesini istersiniz?” sorusuna okuryazar olmayanların %87,5'i, ilköğretim mezunlarının %53,9'u, ortaöğretim mezunlarının %32,2'si, yüksek okul mezunlarının %0,0'ı ve fakülte mezunlarının %33,3'ü “amca, ağabey, teyze, abla şeklinde hitap edilmesini isterim” yanıtını verdi (p<0,05)(Tablo 4).

Okur yazar olmayanların %100'ü, ilköğretim mezunlarının % 99'u, ortaöğretim mezunlarının %100'ü, yüksek okul mezunlarının %90,9'u, üniversite mezunlarının %100'ü “memnun kaldım” yanıtını verdi (p>0,05)

Tablo 5 : Cinsiyet- verilen cevap karşılaştırılması

Soru ; CEVAP	Kadın	Erkek	P
Korku-endişe ; YOK	%81.6 (80)	%70.6 (50)	<0.01
Memnuniyet ; EVET	%99 (98)	%100 (99)	>0,05

“Anestezi almadan önce korkunuz, endişeniz var mıydı?” sorusuna erkeklerin %81.6'sı ,kadınların %50'si hiç endişem yoktu yanıtını verdi (p<0,05) (Tablo 5).

“Anestezi ekibinden memnun kaldınız mı?” sorusuna kadın hastaların %98'i, erkek hastaların %100'ü “memnun kaldım” şeklinde yanıtladı. (Tablo 5).Anestezi doktorunu hatırlıyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtlar kullanılan anestezi yöntemi ile karşılaştırıldığında rejyonel anestezi uygulanan % 37 hasta ,genel anestezi uygulanan %48.5 hasta evet yanıtını verdi (p>0,05) (Tablo 6).

Tablo 4: Eğitim durumu- verilen cevap karşılaştırılması

Soru CEVAP	Fakülte	Yüksekokul	Ortaöğretim	İlköğretim	Okuryazar değil	P
Anestezi bil. EVET	%66.7 (2)	% 72.7 (8)	%55.9 (33)	%40.2(41 h)	%20.8 (5)	<0.05
Dr. hatırlama EVET	% 100 (3)	%72.7 (8)	%57.6 (34)	% 37.3 (38)	% 8.3(2)	<0.01
KorkuendişeY OK	%66,7 (2)	%18,2 (2)	%66,1 (39)	%70,6 (72),	%62 (15)	>0.05
HitapşekliAM CA-TEYZE	%33,3	%0,0'	%32,2'	%53,9	%87,5	<0.01
Memnuniyet EVET	%100 (3)	%90,9(10)	%100 (59)	% 99(101)	%100 (24)	>0.05

“Ameliyat sonrası şiddetli baş ağrısı hissettiniz mi?” sorusuna genel anestezi uygulanan hastaların %16.2'si “evet” %83.8'i “hayır” yanıtını verirken, rejyonel uygulananların % 21'i “evet” %79'u “hayır” yanıtını verdi (p >0.05) (Tablo 6).

Tablo 6: Anestezi yöntemi- verilen cevap karşılaştırılması

Soru ; CEVAP	Regional (n)	Genel (n)	P
Dr. Hatırlama ; EVET	%37 (37)	%48,5(48)	>0,05
Baş ağrısı ; EVET	%21 (21)	%16.2 (16)	>0,05
Bir daha ameliyat ; GENELİSTERİM	%22 (22)	%96 (95)	<0.01
Memnuniyet ; EVET	%98	%100	>0,05

“Bir daha ameliyat olsanız ve anestezi yöntemini belirleyecek olsanız hangi anestezi yöntemini tercih edersiniz?” sorusuna genel anestezi ile ameliyat olan hastaların %96'sı genel anestezi yanıtını verirken, rejyonel anestezi ile ameliyat olan hastaların %77'si rejyonel, %22'si ise genel anestezi yanıtını verdi (p<0,05) (Tablo 6).

“Anestezi ekibinden memnun kaldınız mı?” sorusuna genel anestezi ile ameliyat olanların %100'ü ve rejyonel anestezi ile ameliyat olanların %98'i “memnun kaldım” yanıtını verdi.

“Anestezi ekibinden sizi rahatsız edecek herhangi bir davranış gördünüz mü?” sorusuna bütün hastalar “hayır” cevabı verdi.

TARTIŞMA

Anesteziyoloji ve Reanimasyonun önemi günümüz toplumunda daha fazla oranda tanınıp bilinmektedir. Bu çalışmamızda ameliyat olmuş hastaların demografik özelliklerinin anestezi hakkındaki bilgi düzeylerini etkileyip etkilemediğini, ameliyat ile ilgili korku ve endişelerini ve anestezi kalitesinden memnun olup olmadıklarını değerlendirmeyi amaçladık.

Çalışmaya katılan hastaların demografik özellikleri değerlendirildiğinde, hastaların 100 (%50.3) erkek, 99 (%49.7) kadındı.

Birçok çalışmada kadınlarda anksiyete düzeyinin erkeklere göre daha yüksek olduğu bildirilmiştir (4,5). Epidemiyolojik açıdan bakıldığında depresyon ve anksiyete bozukluklarının genel olarak kadınlarda erkeklere göre daha sık olması bu bulguları destekler niteliktedir. Badner ve ark. bu farklılığı, kadınlarda ailelerinden ayrılmaya bağlı anksiyetenin daha yüksek olmasına bağlarken, Shevde ve Panagopoulos ile Domar ve ark. kadınların endişelerini erkeklerden daha rahat ifade edebilmelerini etken olarak göstermişlerdir(4,6,7). Bizim çalışmamızda da benzer şekilde kadınlarda istatistiksel olarak anlamlı şekilde endişe daha yüksek bulundu ($p<0.05$) (Tablo 5). Bizim hasta profilimizde de kadınların daha kolay diyalog kurarak ruh durumlarını ifade ettiklerini gözlemlerimize dayanarak söyleyebiliriz.

Bazı çalışmalarda artan eğitim düzeyi ile birlikte anksiyetenin de arttığı bildirilirken, bazı çalışmalarda eğitim durumunun anksiyete derecesini etkilemediği bildirilmiştir (4,7). Caumo ve ark. tarafından 12 yıldan uzun eğitim almış kişilerde preoperatif anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu belirtilmiştir(8). Bizim çalışmamızda eğitim durumu ile endişe karşılaştırmasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$) (Tablo 4).

Bilgi ve anksiyete düzeyi toplumlar, hatta bölgeler arasında bile değişkenlik gösterir. Bunun yanında eğitim, cinsiyet, yaş gibi kişisel faktörler de bu değişkenlikte rol oynar (9). Gülbayrak ve ark. yaptığı çalışmalarında hastaların anestezi ve anestezi doktoru hakkında bilgisi sorgulanmış ve eğitim düzeyi düşük hastaların yetersiz bilgisi olduğu bulunmuştur(10). Bizim çalışmamızda da eğitim düzeyi ile anestezi bilgisi ve anestezi doktorunu hatırlayıp hatırlamadığı sorgulanmış ve benzer şekilde eğitim düzeyi düşük hastaların yetersiz bilgisi olduğu ve anestezi doktorunu hatırlamadığı görüldü ($p<0.05$) (Tablo 4).

Çalışmamızda anestezi doktorunu hatırlayıp hatırlamama genel anestezi alan hastalarla reyonel anestezi ile opere edilenler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p>0.05$) (Tablo 6). Bu durum reyonel anesteziyi

uygulayan anestezi hekiminin kendini tanıtmaması ve hastayı bilgilendirmemesi ile ilişkilendirilebilir.

Çalışmamızda genel anestezi uygulananlar ile reyonel anestezi uygulananlar arasında baş ağrısı reyonel anestezi uygulananlarda daha fazla oranda gelişmiştir. Ancak istatistiksel olarak farklılık yoktu ($p>0.05$). (Tablo 6). Baş ağrısı semptomu gerilim tipi baş ağrısı başta olmak üzere çok çeşitli sebeplerle ortaya çıkabilir. Hastanede yatmanın verdiği stres ve operasyon stresi gibi nedenler her iki grupta baş ağrısına sebep olabilir. Postspinal baş ağrısı oluşmaması için alınan önlemlerinde (bol sıvı tüketimi, yatak istirahati, ince uçlu spinal iğne kullanımı, kafeinli gıda tüketimi) reyonel uygulanan grupta daha az oranda baş ağrısı oluşmasını sağlayarak istatistiksel farklılık oluşmamasında etkili olduğunu düşünmekteyiz.

Anestezi ekibinin amca, ağabey, teyze, abla diye hitap etmesi ile ilgili soru eğitim düzeyi ile karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılık vardı ($p<0.05$). Tokat ili ölçeğinde hasta ile kurulacak diyalogda dikkate alınması gereken bir veri olarak değerlendirilmelidir.

Çalışmamızda istatistiksel olarak anlamlı şekilde genel anestezi alan hastalar bir daha ameliyat olsalar tekrar genel anesteziyi tercih ederken, spinal anestezi uygulananlar spinal uygulamasını daha az oranda tercih etmektedirler ($p<0.05$) (Tablo 6). Bu farklılığı uygulama esnasında ve intraoperatif dönemde yaşanan stres kaynaklı olarak değerlendirdik. Uygulanacak anestezi yönteminin; preoperatif dönemde anestezi yöntemi hakkında hastanın yeterince bilgilendirilmesi sonrasında hastanın tercihini de dikkate alarak karar verilmesine daha fazla önem gösterilmesi halinde bu farklılığın azalacağını düşünmekteyiz.

Hasta memnuniyeti sorularına verilen yanıtlarda hemen hemen tüm hastalar memnun olduklarını söylediler (Tablo 4). Bu yanıtta anket yapıldığı anda halen hastanede yatıyor olmanın etkisi olduğu gibi hastanemizde kalite standartlarına önem verilmesinin ve Tokat ilinde yaşayanların beklentilerinin düşük olmasının da etkisi olduğunu düşünmekteyiz.

Anketteki diğer sorulara verilen cevaplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmadı.

SONUÇ:

Tokat Devlet Hastanesi'nde ameliyat sonrası dönemde yapılan bu anket çalışması Tokat ilindeki hastaların anestezi ile ilgili bilgi düzeylerini ve beklentilerini belirlemeye yönelik ilk çalışmadır. Elde ettiğimiz verilerin birçoğu diğer hastanelerde yapılmış çalışmalarla uyumludur. Hastanemizde yapılan bu çalışmada hasta memnuniyetinin yüksek olduğu ortaya çıktı. Bu sonuçta hasta profilinin ve

eğitim düzeyinin etkili olabileceği akılda tutulmalıdır. Preoperatif hastalara daha fazla bilgi verilmesi gerektiği, bunun için anestezi hekimlerinin kendilerini tanıtarak hasta muayenesine başlamaları, anestezi konusunda anlaşılır şekilde bilgi vermeleri ve anestezi yöntemi konusundaki tercihlerine önem göstermeleri gerektiği söylenebilir. Ancak hasta bilgi düzeylerini ve anestezi kalitesini belirlemek için daha geniş çalışmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKLAR

1. Boeke S, Jelicic M, Bonke B. Pre-operative anxiety variables as possible predictors of postoperative stay in hospital. *Br J Clin Psychol* 1992;31(3):366-8
2. Eberhart LH, Morin AM, Wulf H, Geldner G. Patient preferences for immediate postoperative recovery. *Br J Anaesth* 2002; 89:760-1.
3. Fung D, Cohen MM. Measuring patient satisfaction with anesthesia Care: A review of current methodology. *Anesth Analg* 1998; 87:1089-98.
4. Domar AD, Everett LL, Keller MG. Preoperative anxiety: Is predictable entity? *Anesth Analg.* 1989; 69:763-70.
5. Moerman N, Van Dam FSAM, Oosting J. Recollections of general anaesthesia: a survey of anaesthesiological practice. *Acta Anaesthesiol Scand.* 1992; 36:767-71.
6. Badner NH, Nielson WR, Munk S et al. Preoperative anxiety detection and contributing factors. *Can Anaesth.* 1990; 37: 444-7.
7. Shevde K, Panagopoulos G. A survey of 800 patients knowledge, attitudes and concerns regarding anesthesia. *Anesth Analg.* 1991; 73:190-8.
8. Caumo W, Schmidt AP, Schneider CN, Bergmann J et al. Risk factors for postoperative anxiety in adults. *Anaesthesia.* 2001; 56:720-8
9. Demir A, Turan S, Balaban F, Karadeniz Ü, Erdemli Ö. Anestezi uygulamaları ile ilgili olarak preanestezik değerlendirme sırasında hastalarda yapılan anket çalışması. *Türk Anest Der Dergisi.* 2009; 37(4):225-33
10. Gülbayrak C, Gülbayrak K, Açık Y ve ark. *Türk Anest Der Dergisi* 2003;31(Ek sayı 2):45-8